



KULTURMILJÖ
HALLAND

Tönnersjö kyrka

Målning av fönster och portar

Charlotte Skeppstedt



INTYG OCH RAPPORT ÖVER RENOVERING

Tönnersjö kyrka, Tönnersjö socken, Halmstads kommun

2020:26



OMSLAGSBILD 2020-19
FOTO Charlotte Skeppstedt, Kulturmiljö Halland
TEXT Charlotte Skeppstedt
DIARIENUMMER 2020-112

Datum
2020-02-07

Diariernr
2020-112

Handläggare
Charlotte Skeppstedt

Direkt nr
035-19 26 14

Snöstorps församling
Prästvägen 74
302 63 Halmstad

Intyg och Rapport, rapport nr 2020:26, för renovering av fönster i Tönnersjö kyrka, Tönnersjö socken, Halmstads kommun.

Snöstorps församling har erhållit kyrkoantikvarisk ersättning för ommålning av fönster och dörrar på Tönnersjö kyrka. Åtgärden krävde inte tillstånd från Länsstyrelsen enligt Kulturmiljölagen 4 kap 3 §. Göteborgs stift krävde antikvarisk medverkan som villkor för ersättningen.

Renoveringen har utförts under senare delen av 2019. Arbetsbeskrivning har upprättats av Albin Eklund, Klockaregårdens Fönsterhantverk & Snickeri AB och entreprenör har varit Klockaregårdens Fönsterhantverk & Snickeri AB. Arbetena slutbesiktigades av antikvarisk medverkande 2020-01-09.

Den antikvariska medverkan innefattar kulturhistorisk kontroll och dokumentation, samt sammanställning av intyg och rapport över åtgärderna. Arkivmaterial förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad, d nr 2020-112. Digitala fotofiler, film nr 2020-19 till fotodokumentationen utförd vid antikvarisk medverkan vid renoveringen av Tönnersjö kyrka förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad. Fotografierna är tagna av Charlotte Skeppstedt.

Historik och beskrivning

Tönnersjö kyrkby är belägen ca en mil öster om Halmstad, på gränsen mellan kustens öppna landskap och skogsbygden. Kyrkan ligger på östra sidan av Alslövsån med gles bybebyggelse på västra sidan. I anslutning till kyrkoanläggningen ligger mot norr ekonomibyggnaderna till en avstyckad arrendegård. Längs den södra kyrkogårdsmuren går en äldre landsväg, vilken korsar ån på en stenvalvbro. Väster om bron ligger ett f d skolhus från 1848, nu bostadsfastighet. Kyrkobyggnaden härrör troligen från slutet av 1100-talet och är eventuellt uppförd på en gammal hednisk kultplats som lär ha legat på åns västra sida. Spår i landskapet i form av gravar från äldre järnåldern vittnar om en lång kontinuitet på platsen.

Kyrkan ligger något förskjuten mot norr, på en i stort sett kvadratisk kyrkogård. I anläggningen ingår även ett bårhus i väster (1954) och en vaktmästeribyggnad norr om kyrkan. Kyrkogården inramas av en naturstensmur med innanförliggande häck samt en trädrad av blandade arter. Anläggningen utvidgades 1863 mot landsvägen i söder och 1909 mot väster. Marken är till större delen gräsbevuxen med grusade gångar som löper genom kyrkogården och runt kyrkan. Vid södra korsarmen finns även stenhällar som troligen härrör från en äldre gång.

Kyrkobyggnaden utgörs av ett rektangulärt långhus och halvrund korabsid med medeltida ursprung, uppförda av gråsten i skalmursteknik, ett gaveltorn av trä i väster samt korsarmar i norr och söder. I mitten av 1850-talet skedde en radikal ombyggnad av kyrkan då vapenhusen i norr och söder ombyggdes till de nuvarande korsarmarna. I början av 1860-talet förlängdes långhuset åt väster och gaveltornet byggdes. Fasaden är vitputsad med sparsam dekoration och rundbågeformade fönsteröppningar som förstörades på 1850-talet. Gaveltornet har en tidstypisk flack huv och sluten lanternin. Långhus, kor och korsarmar har separata sadeltak som sedan 1860-talet är spånklädda. Exteriören präglas av medeltida stilideal samt av de väl anpassade tilläggen.

Det vitputsade, smala kyrkorummet har en medeltida prägel och täcks av gotiska kryssvalv från 1400-talets slut. I korabsiden finns en ursprunglig medeltida fönsteröppning och här finns spår av medeltida måleri. I samband med 1800-talets ombyggnader skedde även en radikal omvandling av interiören. I inredningen är de nygotiska influenserna framträdande i form av den öppna bänkinredningen från 1891 med voluter, den spetsbågeformade altarpopsatsen från 1873 samt orgeln med fasad från 1871. Kyrkan är en av få som har en nygotisk avskärmning av sakristian med dörr. Vid en renovering 1953-54 dämpades emellertid det sena 1800-talets förändringar av det medeltida kyrkorummet. Bland de äldre inventarierna kan i övrigt nämnas predikstolen från 1629, en Kristusskulptur från 1400-talets första hälft, träskulpturer (tre evangelister) från en altarpopsättning från 1648 samt en basunängel från 1700-talets början. Kyrkan har en väl sammanhållen färgsättning i gråblått, blått, vitt och guld. Trots flera olika tidsskikt har interiören en väl sammanhållen prägel.

Utförda åtgärder

Kyrkan fönster har renoverats, tre rundbågade fyralufts-fönster på södra sidan och fyra på norra sidan, två rundbågade fyraluftsöverljusfönster till ytterportar på södra sidan, varav ett sitter i koret och ett i södra korsarmen, och ett rundbågat fyraluftsöverljusfönster till porten på norra sidan i norra korsarmen,

ett rektangulärt tornfönster på tornets norra sida och ett smalt spetsigt fönster i absiden.

Ytterfönster har renoverats både på utsida och insida. Bågarna monterades ned och renoverades inomhus på verkstad. Fönstren har rengjorts och färgen har skrapats och slipats till rengöringsgrad 2, alla löst sittande färgskikt har avlägsnats. Kittet har demonterats. Kvarvarande färg har slipats så att inga skarpa kanter finns mellan trärent och kvarvarande färg. Innan målning har fönstren oljats in med linolja som har fått torka djupt in i träet innan målning med linoljefärg påbörjats. Fönsterna har kittats om med linoljekitt. Fönsterna har målats tre gånger med Wibo Linoljefärg en svagt grå kulör och efter att färgen har torkat har färgen renskurits mot glaset. Korfönstret har målats i en svart kulör.

Karmarna har tvättats, skapats och slipats på utsida och fram till innerbåge. Trärena ytor har oljats med linolja och karmarna har målats tre gånger med Wibo linoljefärg.

De arbeten som utförts har följts av antikvarisk kontrollant från Kulturmiljö Halland. Arbetena har utförts på ett professionellt och tillfredställande sätt, varför vi inte har något att erinra ur antikvarisk synpunkt.

Med vänliga hälsningar

Charlotte Skeppstedt
Kyrkoantikvarie

Bilaga: 1. Fotodokumentation

Kopia: Stiftsstyrelsen, Göteborgs stift
Länsstyrelsen i Halland

Fotodokumentation

Södra sidans fönster



Fönstret närmst tornet på södra sidan. Fönstren saknar gångjärn och är skruvade på plats.





Fönstret till vänster om södra sidoskeppet.



Ovan: Överljuset till porten på södra sidoskeppet.



Till vänster: Fönstret till höger om södra sidoskeppet.



Överljuset till kordörren på södra sidan.



Korfönster



Utvändigt har korfönstrets både målats med svart linoljefärg.

Norra sidans fönster



Korfönstret på norra sidan.



Fönstret till vänster om norra sidoskeppet.



Fönstren har hörnbeslag i järn som har rengjorts och målats.



Överljuset till porten på norra sidoskeppet.



Fönstren till höger om norra sidoskeppet.



Tornfönster



Det lilla tornfönstret på norra sidan på tornöverbyggnaden.



KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se